

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

TECHNISCH RAPPORT INTERVIEWS AANVULLEND ONDERWIJS

DE STAAT VAN HET ONDERWIJS 2021

april 2021

Inhoud

1	Inleiding	3
2	Methoden en definities	4
2.1	Methoden	4
2.2	Deelnemende commerciële bureaus	4
2.3	Gespreksleidraad	4
2.4	Definities	5
3	Analyse	6
4	Resultaten	7
4.1	Groei bureaus voor aanvullend onderwijs	7
4.2	Aanbod aanvullend onderwijs	7
4.3	Redenen van studenten voor gebruik aanvullend onderwijs	8
4.4	Achtergrond van studenten die aanvullend onderwijs gebruiken	8
5	Discussiebijeenkomst studenten	10
5.1	Verslag op hoofdlijnen	10
6	Conclusies	11
7	Bijlagen	12
	Bijlage 1 Gespreksleidraad commerciële bureaus	12
	Bijlage 2 Gespreksnotitie aanvullend onderwijs in het hoger onderwijs	14

1 Inleiding

Dit is een van de technische rapporten die ten grondslag liggen aan het onderdeel aanvullend onderwijs uit paragraaf 6.3, hoofdstuk Hoger onderwijs van de Staat van het Onderwijs 2021. In dit rapport staat de verantwoording over onderzoeksgegevens die wij hebben opgehaald uit interviews met commerciële aanbieders van aanvullend onderwijs. Er is ook een technisch rapport over het gebruik van aanvullend onderwijs door ouderejaarsstudenten (Technisch rapport Aanvullend onderwijs).

In dit technisch rapport staan de volgende onderzoeksvragen centraal:

- Waarom groeit het aantal bureaus dat aanvullend onderwijs biedt?
- Welk aanbod van aanvullend onderwijs is er?
- Waarom maken studenten gebruik van aanvullend onderwijs?
- Welke studenten maken gebruik van aanvullend onderwijs?

Naast interviews met commerciële aanbieders van aanvullend onderwijs, is er een discussiebijeenkomst met studenten hoger onderwijs (ho) georganiseerd waarin de opvattingen en ervaringen met aanvullend onderwijs zijn besproken. Voordat de conclusies worden besproken, wordt hier kort aandacht aan besteed.

2 Methoden en definities

2.1 Methoden

2.1.1 *Selecte steekproef*

Op basis van media-artikelen, gegevens van de Kamer van Koophandel, gesprekken met ISO en LSVb, hebben we een lijst opgesteld met, naar ons weten, de bekendste en belangrijkste bureaus die aanvullend onderwijs bieden aan studenten. De volledige lijst bestaat uit 22 commerciële bureaus.

Voor elk van de bureaus hebben we het volgende proberen vast te stellen:

- Wanneer ze zijn opgericht;
- Welke begeleiding ze bieden;
- In welke onderwijssectoren ze actief zijn;
- Hoe groot ze zijn;
- Wie hun doelgroep is (hbo-/wo-studenten, bachelor/master et cetera).

Uit deze lijst hebben we een aantal bureaus geselecteerd die we telefonisch of per mail hebben benaderd voor deelname aan een telefonisch interview. De bureaus verschillen van elkaar op bovengenoemde punten, zodat we een verscheidenheid aan commerciële bureaus ondervragen.

In totaal zijn tien bureaus benaderd, waarvan twee niet gereageerd hebben. We hebben in totaal acht commerciële bureaus geïnterviewd. De interviews duurden een half uur tot een uur.

2.2 Deelnemende commerciële bureaus

In totaal hebben we in juni en juli 2020 de onderstaande acht commerciële bureaus telefonisch bevestigd.

Bureau
Studiemeesters
Topscriptie
Maltha Groep
Tentamen Trainingen
Scriptium
Slim Academy & ScriptieMaster
Decentrale Student
Scribbr

2.3 Gespreksleidraad

De gespreksleidraad voor de interviews is door inspecteurs hoger onderwijs en onderzoekers ontwikkeld. Een algemene gespreksleidraad is opgesteld met gespreksonderwerpen en onderliggende gestructureerde vragen. De gespreksleidraad is te vinden in bijlage 1.

De gespreksleidraad is voor elk van de telefonische interviews gedeeltelijk aangepast, zodat de vragen goed aansluiten bij het te interviewen commerciële bureau. Ook is er voorafgaand aan het interview informatie over het betreffende bureau opgezocht, zodat een aantal vragen alleen ter verificatie gesteld hoefde te worden.

2.4 Definities

2.4.1 Aanvullend onderwijs

Voor het onderzoek naar aanvullend onderwijs in het hoger onderwijs is aanvullend onderwijs als volgt gedefinieerd:

Het gaat om onderwijs of begeleiding:

- buiten het aanbod van de eigen opleiding of instelling voor hoger onderwijs;
- met extra kosten;
- met als doel studieprestaties (sneller afstuderen, hogere cijfers) te verbeteren.

Het kan hierbij bijvoorbeeld gaan om betaalde scriptiebegeleiding, bijles of tentamentraining.

3 Analyse

Tijdens de interviews hebben we aantekeningen gemaakt van het telefonische gesprek. Er is, zoals vooraf meegedeeld aan de bureaus, geen uitgebreid verslag van de interviews geschreven en er heeft geen terugkoppeling plaatsgevonden naar de commerciële bureaus.

Voor elk van de vier centrale onderzoeksvragen hebben we de data samengevat. Door te coderen hebben we grote lijnen in de samenvatting proberen te ontdekken.

Met Excel hebben we door open te coderen geprobeerd orde aan te brengen in de samenvattingen. Door bepaalde kernwoorden (codes) te koppelen aan de antwoorden konden we conclusies trekken. Elk van de codes geeft de hoofdthema's aan die in de antwoorden naar voren komen. De tabel hieronder illustreert hoe wij dit gedaan hebben.

Samenvatting	Open coderen
We leven steeds meer in een prestatiesamenleving, dit vloeit door in het onderwijs. Er wordt van studenten steeds meer verwacht dat ze cum laude afstuderen en dat ze in hun studietijd ook in het buitenland studeren.	Prestatiedruk
De mate waarin er begeleiding wordt geboden vanuit de ho-instellingen staat onder druk. Er is de laatste jaren gewoon minder tijd in het ho om studenten te begeleiden.	Minder/onvoldoende begeleiding
Er is nu een generatie die het gewend is studiehulp te krijgen, vaak ook al in po (citotraining) en vo (examentraining)	Gewend aan studiehulp

4 Resultaten

In dit hoofdstuk proberen we om de centrale onderzoeksvragen te beantwoorden. Per centrale onderzoeksvraag zijn een aantal vragen geselecteerd uit de gespreksleidraad, die ertoe dienden om meer te weten te komen over de centrale onderzoeksvraag.

4.1 Groei bureaus voor aanvullend onderwijs

In de afgelopen jaren is het aantal bureaus dat begeleiding in het hoger onderwijs aanbiedt enorm gestegen. Heeft u een verklaring voor deze toename?
De helft van de bureaus geeft als verklaring voor de groei van aanvullend onderwijs dat studenten over het algemeen onvoldoende begeleiding vanuit de instelling krijgen. Daarnaast werd door drie bureaus prestatiedruk genoemd als mogelijke verklaring. Als voorbeeld van prestatiedruk werd genoemd dat het steeds belangrijker wordt om als student vrijwilligerswerk te doen, een bijbaantje te hebben, deel te nemen aan sociale activiteiten, hoge cijfers voor de studie te halen en in het buitenland studeren. Als student zoek je daarom naar ondersteuningsmogelijkheden die ervoor kunnen zorgen dat je de beste resultaten haalt, en die mogelijkheden kunnen worden aangeboden door aanvullend onderwijs. Verder gaf een bureau aan dat het tegenwoordig maatschappelijk geaccepteerd is om hulp bij de studie in te schakelen. Het bestaan van de bureaus is algemeen bekend en er is een generatie van studenten die het ook gewend is om studiehulp te krijgen, vaak ook al in het primair en voortgezet onderwijs.

Andere genoemde redenen zijn:

- De massaliteit van het hoger onderwijs. Studenten voelen zich minder gehoord en gezien in grootschalige opleidingen;
- Financiële redenen. De financiële consequenties die resulteren in langer doen over een studie kunnen er toe leiden dat investeren in extra hulp financieel gunstig is;
- Voor sommige studenten is het hoger onderwijs te hoog gegrepen. Zij hebben extra hulp nodig om het hoger onderwijs succesvol af te ronden.

De commerciële bureaus voor aanvullend onderwijs begeleiden een paar honderd tot een paar duizend studenten per jaar.

4.2 Aanbod aanvullend onderwijs

Kunt u iets vertellen over het type begeleiding dat u biedt voor studenten in het hoger onderwijs?

De geïnterviewde bureaus bieden de volgende soorten begeleiding aan studenten in het hoger onderwijs:

- Begeleiding bij het maken van scriptie of eindwerk;
- Begeleiding bij het succesvol volgen en afronden van vakken;
- Begeleiding bij het organiseren en plannen van de studie;
- Begeleiding bij het omgaan met studiedruk, stress en faalangst.

Daarnaast hebben wij twee commerciële bureaus geïnterviewd die begeleiding bieden bij de voorbereiding op decentrale selectie. Voor een van de bureaus is dit de voornaamste vorm van begeleiding, bij het tweede bureau is het slechts

een van de vormen van begeleiding die wordt aangeboden. Bij voorbereiding op de decentrale selectie richten deze bureaus zich dus niet op studenten in het hoger onderwijs, maar op leerlingen in het voortgezet onderwijs.

Zeven van de acht bureaus bieden begeleiding bij het maken van de scriptie of het eindwerk. Begeleiding bij het omgaan met studiedruk, stress en faalangst wordt vaak in aanvulling geboden op een van de andere drie vormen van begeleiding, als men bijvoorbeeld weet dat de student belemmerd wordt door faalangst. Dit wordt dan zijdelings meegenomen in de andere begeleiding aan de student.

De duur van de begeleiding die de studenten ontvangen is erg afhankelijk van het type begeleiding dat de student ontvangt, maar uiteraard ook afhankelijk van de wensen van de student zelf. Wat betreft het eerste, een scriptie schrijft een student vaak in een paar maanden. De student krijgt dan meestal op meerdere momenten begeleiding gedurende deze maanden. En wat betreft het laatste, voor de ene student is eenmalige begeleiding voldoende, terwijl de andere student behoefte heeft aan structurelere begeleiding.

4.3 Redenen van studenten voor gebruik aanvullend onderwijs

Waarom maken studenten gebruik van de begeleiding die jullie bieden?

De antwoorden op deze vraag komen grotendeels overeen met de antwoorden op de vraag naar de groei van de bureaus van aanvullend onderwijs.

De redenen die door de commerciële bureaus genoemd werden zijn veelal als volgt in te delen:

- Onvoldoende maatwerk in het hoger onderwijs;
- Onvoldoende begeleiding vanuit de hoger onderwijsinstelling;
- Prestatiedruk;
- Streven van de student om cum laude af te studeren;
- Onvoldoende aansluiting tussen vooropleiding en hoger onderwijs;
- Moeite met specifieke vakken.

Ondanks dat veel van de redenen waarom studenten gebruikmaken van aanvullend onderwijs al eerder aan bod kwamen, leverde deze vraag ook nieuwe resultaten op. Een andere reden die genoemd werd is dat docenten op hoger onderwijsinstellingen inhoudelijk bekwaam zijn, maar dat er soms onvoldoende kennis is van studentenbegeleiding. Niet elke vorm van begeleiding past bij elk student. De student kan dan op zoek naar op maat gemaakte begeleiding, dat een commercieel bureau wel kan bieden.

Verder noemde een bureau nog dat sommige studenten onvoldoende tijd aan hun studie besteden. Aanvullende begeleiding kan dan helpen om een student toch te laten slagen, dan wel bij de eerste poging, dan wel bij een herkansing.

4.4 Achtergrond van studenten die aanvullend onderwijs gebruiken

Kunt u iets vertellen over de achtergrond van de studenten die bij u gebruikmaken van begeleiding?

De studenten die behoefte aan begeleiding hebben zijn divers. Er zijn bepaalde groepen studenten die gebruikmaken van een specifiek aanbod en dit geldt met name voor de begeleiding bij het maken van scriptie of eindwerk. Een aantal van de geïnterviewde bureaus die scriptiebegeleiding aanbieden geeft aan dat ze meer begeleiding bieden aan studenten uit het hbo dan uit het wo. Als mogelijke

verklaring hiervoor werd genoemd dat hbo-studenten minder worden voorbereid op het schrijven van een scriptie en dat wo-studenten vaak zelfstandiger zijn en beter zijn in het plannen van hun studie.

De achtergronden van studenten die het meeste genoemd werden door de commerciële bureaus zijn:

- Studenten met een functiebeperking, bijvoorbeeld ADD, ADHD en dyslexie;
- Studenten die in deeltijd studeren en naast hun studie een (fulltime) baan hebben;
- Internationale studenten (die bijvoorbeeld achterlopen op het Nederlandse onderwijs);
- Veelal studenten uit het bekostigd onderwijs, vrijwel geen studenten uit het niet bekostigd onderwijs.

5 Discussiebijeenkomst studenten

In januari 2021 is er een discussiebijeenkomst georganiseerd met studenten om hun ervaringen en opvattingen over aanvullend onderwijs op te halen. Dit ter inkleuring van de respons op de vragenlijst aanvullend onderwijs (zie Technisch rapport Aanvullend onderwijs) en van de antwoorden van de bureaus. Studenten die de vragenlijst aanvullend onderwijs hebben ontvangen is gevraagd of zij belangstelling hebben om deel te nemen aan een discussiebijeenkomst. Een aantal respondenten heeft hier positief op gereageerd. Daarnaast zijn ook bestuursleden van het ISO en de LSVb uitgenodigd voor de discussiebijeenkomst.

Ter voorbereiding op deze discussiebijeenkomst hebben de studenten een gespreksnotitie ontvangen te vinden in bijlage 2. In deze gespreksnotitie zijn een aantal voorlopige resultaten van de vragenlijst aanvullend onderwijs in het hoger onderwijs gedeeld en discussiepunten geformuleerd.

5.1 Verslag op hoofdlijnen

De studenten verbazen zich over het percentage studenten dat gebruik maakt van aanvullend onderwijs. Ze hadden verwacht dat dit percentage hoger zou zijn, maar vinden het wel een grote groep. Verwacht werd dat een belangrijke reden om aanvullend onderwijs te volgen zou zijn dat studenten zo hoog mogelijke cijfers zouden willen halen.

Als studenten behoefte hebben aan aanvullend onderwijs dan is het belangrijk dat hoger onderwijsinstellingen nadenken over hoe zij op deze vraag van studenten kunnen inspelen. Verschillende studenten vinden het daarom van belang dat hoger onderwijsinstellingen met hun studenten in gesprek gaan over aanvullend onderwijs. Door in gesprek te gaan krijgen instellingen zicht op hoe studenten studeren en waar studenten behoefte aan hebben.

Als het gaat om kansenongelijkheid geven de studenten aan dat een student die minder te besteden heeft in een meer kwetsbare positie zit dan een student die meer te besteden heeft. De bedragen die soms gevraagd worden voor aanvullend onderwijs zijn best hoog. De student met minder financiële mogelijkheden kan hierdoor minder makkelijk gebruikmaken van aanvullend onderwijs en haalt mogelijk lagere cijfers dan de student die deze mogelijkheden wel heeft. Dit heeft mogelijk weer effect op je kansen op de arbeidsmarkt. Kansenongelijkheid kan dan ontstaan op de langere termijn.

In sommige gevallen kan een student in een meer kwetsbare positie terugvallen op de ouders of extra lenen om aanvullend onderwijs te bekostigen. Dit werd door een aantal studenten als onwenselijk gezien. Wel werd er aangegeven dat het soms kan lonen om aanvullend onderwijs te betalen, omdat de kosten van een jaar langer over de studie doen vele malen hoger zijn. Dit kan een reden zijn waarom veel studenten aanvullend onderwijs gebruiken.

6 Conclusies

De commerciële bureaus geven meerdere verklaringen voor de groei van het aantal bureaus die aanvullend onderwijs bieden. De meest genoemde verklaring voor de groei van aanvullend onderwijs is dat studenten over het algemeen onvoldoende begeleiding vanuit de instelling krijgen. Daarnaast werd prestatiedruk genoemd als mogelijke verklaring. Andere verklaringen zijn de maatschappelijke acceptatie van het krijgen van extra betaalde hulp, de massaliteit van het hoger onderwijs, financiële redenen en dat het hoger onderwijs soms te hoog gegrepen is voor bepaalde studenten.

Bijna alle bureaus bieden betaalde begeleiding bij het maken van scriptie of eindwerk. Begeleiding bij het omgaan met studiedruk, stress en faalangst wordt vaak in aanvulling geboden op andere vormen van begeleiding. Dit wordt dan zijdelings meegenomen in de andere begeleiding aan de student. Daarnaast hebben wij twee commerciële bureaus geïnterviewd die begeleiding bieden bij de voorbereiding op decentrale selectie.

De verklaringen voor de groei van het aantal bureaus en de redenen waarom studenten gebruik maken van aanvullend onderwijs komen grotendeels overeen. De redenen die genoemd werden zijn onder andere onvoldoende begeleiding, prestatiedruk en moeite met specifieke vakken. Een andere reden die genoemd werd is dat docenten op hoger onderwijsinstellingen inhoudelijk bekwaam zijn, maar dat er soms onvoldoende kennis is van studentbegeleiding. Verder noemde één bureau nog dat sommige studenten onvoldoende tijd aan hun studie besteden.

De commerciële bureaus benoemen de diversiteit aan achtergronden van studenten. Een deel van de studenten die zij begeleiden ondervindt belemmeringen in hun studie vanwege een functiebeperking. Verder gaven de bureaus aan dat deeltijdstudenten die naast hun studie een fulltime baan hebben en internationale studenten gebruik maken van hun aanbod. Veelal begeleiden de bureaus studenten uit het bekostigd onderwijs. Wel zijn er bepaalde groepen studenten die gebruikmaken van een specifiek aanbod. Er wordt meer scriptiebegeleiding aangeboden aan hbo- dan aan wo-studenten.

7 Bijlagen

Bijlage 1 Gespreksleidraad commerciële bureaus

Introductie

In de introductie leggen we het doel van onze inventarisatie uit en vertellen wij het commerciële bureau waarom wij het geselecteerd hebben om deel te nemen.

A. Kenmerken van het commerciële bureau

1. Uw bureau is in [jaar] opgericht. Sinds wanneer is uw bureau ook in het hoger onderwijs actief? Zou u kort kunnen toelichten waarom het bureau in het hoger onderwijs actief is geworden?
2. Kunt u iets vertellen over de docenten die via uw bureau aanvullend onderwijs geven?
3. In de afgelopen jaren is het aantal bureaus dat begeleiding in het hoger onderwijs aanbiedt enorm gestegen. Heeft u een verklaring voor deze toename?
4. In hoeverre ondervindt u 'concurrentie' van andere bureaus in het ho? Wat zijn volgens u de drie belangrijkste andere aanbieders van vergelijkbare diensten?
5. Hoeveel studenten begeleidde uw bureau in het ho ongeveer in februari 2020 (dus voor de coronamaatregelen)?
6. Hoeveel studenten begeleidt u ongeveer in een studiejaar?
7. In hoeverre heeft het coronavirus invloed op het aantal studenten dat u begeleidt? Merkt u bijvoorbeeld een toe- of afname of heeft corona volgens u geen effect hierop?
8. Hoe zorgt u ervoor dat studenten bekend worden met uw bureau? Via welke kanalen komen studenten in contact met uw bureau?

B. Aanbod van begeleiding en doelgroep

9. Kunt u iets vertellen over het type begeleiding dat u biedt voor studenten in het hoger onderwijs? Denk bijvoorbeeld aan:
 - a) Soort begeleiding
 - b) Duur van de begeleiding
 - c) Kosten voor studenten
 - d) Studierichting
10. Kunt u iets vertellen over de achtergrond van de studenten die bij u gebruikmaken van begeleiding?
11. Waarom maken studenten gebruik van de begeleiding die jullie bieden?

12. In hoeverre denkt u dat eerdere ervaringen van de studenten in het reguliere onderwijs een rol spelen als studenten uw hulp inroepen?

C. Afsluitende vragen

13. Op welke onderdelen vindt u dat uw bedrijf studenten het beste helpt?
14. Wat ziet u voor uw bedrijf als uitdagingen of risico's voor de toekomst?
15. De inspectie overweegt ook om studenten te gaan bevragen. Mocht dat nog tot bijzondere resultaten leiden, mogen we het bureau dan nog een keer bellen om hun visie te vragen?
16. Heeft u nog bijzondere punten die u onder onze aandacht willen brengen? Waar zouden we in ons onderzoek aandacht moeten besteden?

Bedanken voor de medewerking.

Bijlage 2 Gespreksnotitie aanvullend onderwijs in het hoger onderwijs

Vragenlijst

Eind oktober hebben we een vragenlijst onder studenten in het bekostigd ho uitgezet om een beeld te krijgen van het aanvullend onderwijs in het ho. De vragenlijst is door ruim 2.000 studenten ingevuld.

Het doel van de vragenlijst was om inzicht te krijgen in hoeveel studenten gebruik maken van aanvullend onderwijs en waarom. Dit kan ons helpen om de kwaliteit en toegankelijkheid van het hoger onderwijs en het welzijn van studenten te verbeteren.

Voorlopige resultaten

Hieronder een korte samenvatting van de voorlopige resultaten, nog niet alle analyses zijn gedaan. Ongeveer een vijfde van de studenten heeft in het hoger onderwijs ooit gebruik gemaakt van aanvullend onderwijs. Naast het gebruik van betaald aanvullend onderwijs maken studenten gebruik van andere vormen van ondersteuning of begeleiding buiten de eigen opleiding of instelling. Denk hierbij aan hulp van vrienden of familie en het aanschaffen van samenvattingen.

De meeste studenten die gebruik maken van aanvullend onderwijs doen dat voor het volgen en afronden van vakken, veelal in de vorm van tentamentraining en vakinhoudelijke bijlessen in een groep. Op de tweede plaats komt commerciële begeleiding bij het maken van de scriptie of eindwerk.

Het merendeel van de studenten geeft aan dat hun docent niet op de hoogte is van het feit dat ze aanvullend onderwijs benutten. Veel studenten wilden het wel vertellen maar is het nooit ter sprake gekomen. Soms vertelden studenten het niet omdat ze verwachten dat hun docent het afkeurt of hen kritischer zullen beoordelen. Aan de studenten die aanvullend onderwijs gebruikt hebben is gevraagd welke persoonlijke kenmerken en welke opleidings- of instellingskenmerken een belangrijk motief waren voor het gebruik van aanvullend onderwijs. Driekwart van de studenten noemt als motief de wens om zo snel en efficiënt mogelijk de studie te doorlopen. Als het gaat om kenmerken van de opleiding of instelling, dan geeft meer dan de helft van de studenten aan dat ze onvoldoende persoonlijke begeleiding en feedback krijgen tijdens hun opleiding.

Bespreekpunten

- a. Zijn er zaken in de gespreksnotitie die jullie erg verbazen?
- b. Vinden jullie dat docenten en instellingen aandacht aan het gebruik van aanvullend onderwijs moeten besteden? Zo ja, welke rol zien jullie voor de docent en/of de onderwijsinstelling?
- c. Vinden jullie dat het gebruik van aanvullend onderwijs een risico met zich meebrengt voor kansenongelijkheid?
- d. Vinden jullie dat het gebruik van aanvullend onderwijs een signaal kan zijn dat er op onderdelen kwaliteitsverbetering mogelijk is?
- e. Missen jullie zaken die je belangrijk vindt in de vragenlijst of in onze gespreksnotitie? Herinner je je of je de vragen in de vragenlijst helder vond geformuleerd?